

SENDİKALARIMIZIN ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ

Aydınlık Dergisi, 27 Eylül 1998

Yıldırım Koç

Türkiye’de sendikalar 1946 yılında yeniden kurulduktan sonra sendikaların uluslararası ilişkilerinde 1960 yılına kadarki ilk dönem ikili ilişkiler biçiminde gelişti. TÜRK-İŞ ve bağlı sendikaların uluslararası sendikal örgütlere üyeliğine 27 Mayıs 1960’a kadar izin verilmedi. TÜRK-İŞ ve bağlı sendikalar, ağırlıkla, Soğuk Savaş koşullarında A.B.D. Devletin dış politikasının birer aracı gibi davranan Amerikan sendikaları ile ikili ilişkiye zorlandı. Bu yıllarda ilişkinin temeli, ülkemiz sendikacılık hareketinin Avrupa sendikacılık geleneğinden ve komünizm tehlikesinden uzak tutulmasıydı. ABD sendikaları ile Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu arasındaki bazı gerginlikler de, TÜRK-İŞ’in uluslararası örgütlere üyeliğini engelleyen bir etmen oldu. Bu dönemde uluslararası ilişkiler çok sınırlıydı. A.B.D. Uluslararası Kalkınma Teşkilatı (AID), İş ve İşçi Bulma Kurumu ile işbirliği halinde, ülkemizde sendikacılık eğitimleri düzenledi.

27 Mayıs 1960 sonrasında ikili bir gelişme yaşandı. Bir taraftan, TÜRK-İŞ ve bağlı sendikalar, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve bağlantılı uluslararası işkolu federasyonlarına üye oldu. Diğer taraftan, A.B.D. sendikalarıyla ilişkiler gelişti; çok sayıda sendika yöneticisi, AID aracılığıyla A.B.D.’de seminerlere katıldı. Diğer taraftan, ülkemizden çok sayıda işçinin Avrupa ülkelerine çalışmaya gitmesine bağlı olarak, TÜRK-İŞ’in Avrupa’nın çeşitli ülkelerindeki sendikal merkezlerle, bu ülkelerdeki yurttaşımız işçilerin sorunlarının ele alındığı ilişkileri gelişti. Örneğin, Alman Sendikalar Federasyonu (DGB) ile her yıl ortak toplantılar yapılmaya başlandı. TÜRK-İŞ bu ilişkiyi daha da geliştirmek amacıyla Federal Almanya’da bir büro bile kurdu. DİSK ve DİSK’e bağlı sendikalar da Dünya Sendikalar Federasyonu ve bağlı sendika enternasyonalleriyle ilişkiler geliştirdi. 1980 yılına kadarki dönemde, uluslararası sendikacılık hareketinin Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine somut bir katkısı veya yararı olmadı. İkili ilişkilerden de ülkemiz işçilerinin bir yarar sağladığını söylemek olanaklı değildir.

12 Eylül 1980 sonrasında Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, bağlantılı uluslararası işkolu federasyonları ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu, DİSK’in bağlantılı bulunduğu Dünya Sendikalar Federasyonu ve DİSK’e bağlı bazı sendikaların üyesi olduğu sendika enternasyonalleri ve Türkiye’de üyesi bulunmayan Dünya Emek Konfederasyonu, ülkemizdeki baskıları protesto ettiler ve Türkiye’den kaçarak Avrupa’da siyasi mülteci konumundaki sendikacılara önemli para yardımında bulundular. Ayrıca, Türkiye’de hapisteki sendikacılara sendikaların üyeleri kendi aralarından ciddi bir dayanışma sağlamadığı için, para yardımında bulundular. Bu dayanışma önemliydi; ancak çok da abartılmamalıdır. Dayanışmanın biçimi genellikle uluslararası platformlarda Türkiye’deki uygulamaların kınanması, Türkiye’ye delegasyonların gönderilmesi ve darbenin mağdurlarına para yardımı biçimindeydi. Avrupa veya Amerikan işçi sınıfından yaygın eylemler türü bir destek gelmedi. Ancak bu yetersiz destek ve dayanışma bile önemliydi. 1980’li yıllarda ilişkinin temeli, Türkiye’nin demokratikleştirilmesine yönelik ortak çabalar idi. Bu dönemde, TÜRK-İŞ’in çeşitli ülkelerin sendikal merkezleriyle olan ilişkilerinde, bir kısmı bugün bile yeterince düzeltilemeyen, kopmalar yaşandı.

1990’lı yıllarda ve özellikle 1991 yılında DİSK’in yeniden faaliyete geçmesiyle birlikte yeni bir döneme girildi. Aynı günlerde Sovyetler Birliği ve Doğu ve Orta Avrupa ülkelerindeki yönetimlerin çöküşü, bu ülkelerde yeni ortaya çıkan sendikacılık hareketlerinin ön plana geçişi gibi nedenlere bağlı olarak, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin uluslararası ilişkilerinde bir durgunluk yaşandı. Türkiye’de 1987 ve özellikle 1989 yılından başlayarak TÜRK-İŞ’in öncülüğünde gelişen birlikte meşru kitle eylemlerinde uluslararası sendikacılık hareketinin en küçük bir desteği bile görülmedi. 20 Temmuz 1994 genel eyleminde, 26 Kasım 1994 Büyük Yürüyüşünde, 5 Ağustos 1995 Emeğe Saygı Mitinginde, 1995 yılında

Türkiye tarihinin en büyük grevlerinde, 15 Ekim 1995 Kızılay eyleminde, 5 Ocak 1997 Türkiye'ye Sahip Çık, Demokratikleşme İçin Mücadele Et mitinginde, uluslararası sendikacılık hareketinden sağlanan en büyük destek, başarı dileklerini içeren birer faks mesajıydı. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ise, giderek Avrupa Birliği'nin bir yan kuruluşu gibi çalışmaya başlayınca, ilişkilerde daha da bir soğukluk yaşandı.

Bugün sendikalarımızın uluslararası ilişkilerinde yeni bir döneme girme zorunluluğu vardır. 1980 yılında Türkiye'de yalnızca 78 adet yabancı sermayeli şirket vardı. Yerli şirketlerimiz de iç pazara yönelik olarak üretimde bulunuyordu. Günümüzde Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin sayısı 4200 dolayındadır. Çok sayıda yerli sermayeli şirket de doğrudan ihracata yönelik olarak faaliyet göstermektedir. Yabancı sermayeli 4200 dolayındaki şirketin yalnızca yaklaşık 220'sinde sendikal örgütlülük söz konusudur. Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, uluslararası ilişkilerini, bu yeni koşullara uygun bir duruma getirmelidir. Sendikalarımız, üyesi buldukları uluslararası örgütlerin desteğiyle ve yardımlarıyla yabancı sermayeli şirketlerin merkezlerinin bulunduğu ülkelerdeki sendikalarla işbirliklerini geliştirmeli ve Türkiye'deki sendikal örgütlenmede destek almaya ve işbirliği yapmaya çalışmalıdır. Bugün gelişmiş kapitalist ülkelerin işçilerin, kendi ülkelerinde yaşanan sanayisizleştirme ve işten çıkarmalar nedeniyle, dünyanın atelyelerine dönüşmekte olan azgelişmiş ülkelerdeki işçilerle dayanışma içine girme gereksinimini her geçen gün daha fazla duymaktadır. Bu fırsattan iyi yararlanılmalı, Türkiye'de doğrudan yatırımları ve ticari ilişkileri her geçen gün artan ulusötesi sermayenin karşısına, geliştirilmiş uluslararası ilişkilerle çıkılmalıdır.